

ИЗВИЦИТЕ ВО КОПИКЕВИТЕ ПРИКАЗНИ ЗА ДЕЦА НА МАКЕДОНСКИ

Се определевивме за оваа тема од неколку причини: 1. Бранко Ќопиќ е еден од најпознатите писатели за деца во поранешна Југославија, кој, самиот, за пишувањето за деца вели: „Писање за дјецу за мене је најљепши посао, најпријатенија забава и најбољи одмор. Кад завршим једну књигу за дјецу, ја се осјеќам тако весео и расположен као да се враќам с неке велике мајске свечаности“; 2. Неговите дела биле преведувани на повеќе јазици, за што и самиот пишува: „Књиге су ми превођене на руски, украински, пољски, чешки, бугарски, мађарски и њемачки језик.“ Меѓутоа, погледнато од социолингвистички аспект, преводите на македонски се во помал број, што за нас претставува раритет, од причина што српскохрватскиот јазик беше службен јазик за федерацијата Југославија и не се преведуваа сите дела на македонски.¹; 3. Извиците, како посебна зборовна група, се предмет на дискусија и во современите истражувања, како според нивната класификација, така и според нивната функционалносемантика реализација; 4. Преку анализата на извиците од преведените приказни во петтата деценија од 20-тиот век, може да се види синхрониската рамка на македонскиот јазик во тој период; и 5. Стилистички гледано, Бранко Ќопиќ е автор што ги употребува извиците во голема мера², не само во својата творечка дејсност, туку и во својот индивидуален јазичен израз. Доказ за ова е и белешката за животот и делото за авторот напишана во прво лице еднина, насловена како „Мој живот и књижевни рад“, во книгата „Орлови рано лете“, издание на Просвета, Београд, од 1963 година, која е напишана со жив и колоритен јазик, во кој се присутни и извиците: „- Аха, док мене

¹Како што е познато, македонскиот (покрај српскохрватскиот и словенечкиот) беше еден од трите службени јазици на Југославија. Во Уставот на ФНРЈ (1946) пишува за употребата на јазиците во членовите 65 и 120, меѓутоа, тие се однесуваат на употребата во законодавството и во судството: *Члан 65: закони и други општи прописи Федеративне Народне Републике Југославије објављују се на јазицима народних република; Члан 120: Поступак пред судовима води се на јазицима република, аутономних покрајина и аутономних области где се суд налази. Граѓаникоји не знају језик на коме се води поступак могу се служити својимјезиком. Тим граѓанима обезбеђује се право да се упознају са целокупним материјалом и да преко преводиоца прате рад суда.* Во Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (1974), пак, пишува за слободното изразување и слобода за употреба на јазикот и за писмото на народите и на народностите (*Члан 170. Граѓанину је зајемчена слобода изразувања припадности народу, односно народности, слобода изразувања националне културе и слобода употребе свој језика и писма.*)

² Доволно е да се погледне кое било дело на Бр. Ќопиќ, на пример, „Орли рано лете“ и да се забележи дека нема страница без барем еден извик, што секако зборува за неговиот стилистички израз.

зову напријед, богме су дошле гађе на решето, ваља негдје пробијатиобруч! – гракну делија с митраљезом и журно закорачи према челу колоне.“ (Бр. Ќ., 1963: 16).

На самиот почеток, сумирано од повеќето дефиниции³, можеме да извлечеме дека извиците (интерјекциите) се непосредни изразувачи на емотивната или експресивната функција на јазикот. Како што е познато, извиците се izdelуваат како посебна зборовна група, не само според своето значење и служба во реченицата, туку честопати и според невообичаениот гласовен облик (**псст**, **шшшт**, **еееј**, **ахааа**).

Со извиците се изразуваат чувства (**оф!**, **ех!**, **ах!** леле!), се привлекува вниманието, се повикува некој, се воспоставува контакт (**еј!**, **ехеј!**, **бре!** итн.) и се имитираат звуци (**бум**, **трас**, **крц!** итн.). Всушност ономатопејските форми ги употребуваме за имитирање звуци, кои можат да бидат од различен вид: имитирање на звуци што ги произведуваат животните, птиците (**мјау**, **ав-ав**, **кукуруигу**) и сл., како и имитирање на звуци од природата и друго (**крц**, **клоп-клоп**). Често пати извиците што имитираат звуци (ономатопејските извици) се употребуваат на место од личноглаголската форма, односно добиваат предикативен карактер (Го фатив и **трас** од земја!). Од ономатопејските извици се изведуваат ономатопејските глаголи (**трасне**, **пласне**, **крцне**, **крека** ...). Од друга страна, и полнозначните зборови можат да се употребат како извици, односно изговорени со извична интонација да извршат функција на извици (**мајчице!**, **Боже!**, **помош!**, **марш!** и сл.).

Според функционалната раслоеност на јазикот, извиците можат да се сретнат најмногу во разговорниот и во уметничколитературниот функционален стил (во прозата, во поезијата и особено во драмските текстови), а во останатите функционални стилови ваквата употреба е ограничена (односно, извици во извесен степен можат да се сретнат во публицистичкиот функционален стил; во научниот ако стане збор за металингвистички приод), а наспрема сето ова, извиците не се својствени за административниот функционален стил.

Во говорена форма тие се проследени со интонација, со изразот на лицето, на рацете и сл., односно со помош на кинетичката комуникација, а при пишувањето на извиците се користат извичникот и запирката, со што се izdelуваат од другите делови на исказот.

³Enciklopediskirechniklingvistichkihnaziva; D. Kristal, Lingvisitchkirechnik; Бл. Конески, Граматика на македонскиот литературен јазик; Л. Минова-Ѓуркова, Синтакса на македонскиот стандарден јазик; Л. Минова-Ѓуркова, Граматика на македонскиот стандарден јазик за странци ... итн.

Од прегледаната литература се констатира дека извиците можат да се разгледуваат од различни аспекти како дел од секојдневната комуникација на еден јазик.

Повеќе автори се обиделе да ги анализираат и да ги класифицираат извиците по различни поводи.

Во 2010 година лингвистичката сесија на XXXVII научната дискусија, во рамките на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, во Охрид, беше посветена на формалната и на функционалната класификација на неменливите зборови во македонскиот јазик во споредба со другите јазици, каде што зазедоа добар простор и извиците. Ако се направи пресек на научните трудови, можат да се забележат: разлики во изнесените дефинирања, како од самите автори, така и од цитираните автори во нивните статии; потоа, разлики во врска со класифицирањето како во врска со другите зборовни групи, така и во врска со нивната внатрешна поделба на групи и на подгрупи; сето тоа произлезено од формалните, содржинските и функционалните карактеристики на самите извици. Наспрема рефератите што ги анализираа извиците од научноистражувачки аспект, во некои истражувања акцентот беше ставен на лексикографската поставност на извиците, односно на нивната важна улога во преведувањето. Како и да е, ако се земат предвид сопоставувањата од сите реферати, може да се дојде до една предлошка, а тоа е дека станува збор за одделна зборовна група со растежлива дефиниција во однос на: формалната, семантичката и функционалната поставеност. Големо е значењето на спомената дискусија поради фактот што се даде иницијатива за изработка на речник на извиците во македонскиот јазик, кој, се надеваме, наскоро ќе биде завршен⁴.

Како илустративен пример ќе го земеме случајно избраниот извик *а-ха*, кој, при негова употреба, може да означува дека соговорникот разбрал, сфатил, потврил: *А-ха, те сфатив*; потоа, дека соговорникот неочекувано го пресретнал говорителот: *А-ха, те фатив (во лага)!*; односно, може да изразува незаинтересираност на соговорникот, која сака да ја прикрие одржувајќи ја комуникацијата привидно: *А-ха ... а-ха така де* итн. Во сите три случаи извикот *а-ха* се изговара со различна интонација. Од примерот може да се види дека е особено важен контекстот (односно конситуацијата) за да му се припишат карактеристиките на еден извик.

⁴Во заклучоците на конференцијата беше даден предлог (од Л. Тантуровска) да се напише и речник, што беше срдечно прифатен. За изработка на речникот се нафатија колешките од Русија: Елена Верижникова, Наталија Бороникова ..., за кој сметаме дека набрзо ќе го видиме испечатен.

Во нашето излагање⁵, регистриравме околу седумдесет извици во македонскиот јазик во рамките на детската литература/литературата за деца. При обидот за класифиција на извиците⁶, најпрвин, ги презентираме *извиците што изразуваат чувства*, потоа оние за *повикување, воспоставување контакт, привлекување внимание* итн. и накрај ги презентиравме *ономатопејските извици*, односно извиците со кои се имитираат звуци. Во *третата група*, вклучивме неколку подгрупи. Во нашата анализа подвлековме дека некои од извиците можат да бидат употребени и за изразување емотивна, експресивна функција на јазикот, а истовремено, со нив, може и да се повикува, да се воспоставува контакт. При класифицирањето се јави тешкотија да се одвои емотивноста на некои извици од привлекување внимание и сл. Таквите ситуации, одделно беа разработувани. Од друга страна, често пати се случуваше да се употребуваат по два извика (Е, де), па и по повеќе, во една дел-реченица, односно во реченица.

По овој повод се определивме да ги анализираме извиците во дел од Ќопиќевите приказни за деца, со оглед на фактот што сметаме дека и овој материјал може да биде прилог кон научните истражувања посветени на македонските извици. Намерно ги нарекуваме *македонски* повикувајќи се на фактот дека извиците се дел од национално-културниот идентитет на еден народ. Постојењето на исти или слични извици во други, пред сè, словенски, односно балкански јазици, зависи од меѓусебната врска / комуникација, што може да биде изградена и преку преведувањето. Со ова се загатнува уште еден агол кон проучувањето на извиците, за кој веќе зборуваше и колешката Обухова (Е. С. Обухова, 2010:107-113) на спомената научна конференција.

Ексерпцијата е направена врз материјал од дваесет и две приказни преведени на македонски (во 1956 година), меѓу кои и од збирките „Вратоломни приказни“ и „Приказни под змејовите крилја“. Тоа се приказните: *Жолтко сметачот, Живиот огин и рисот Усаменик, Сончевиот пејач, Последниот потомок на Големиот Борец, Косовницата и син ѝ, Разговор над реката, Мачор отишол ајдут, Фалбаџија и песнар, Црцорецот и неговиот мачор*; **2. Од збирката „Вратоломни приказни“: Како**

⁵Л. Тантуровска, *Нешто за извиците во детската литература/литературата за деца*, XXXVII научна дискусија, 2010 г. (По случаен избор беа ексерпирани четириесетина книги со различен жанр: роман, проза – расказ, драма и поезија, главно, од македонски автори, кон кои беа приклучени и списанијата за деца, што се публикувани од здравачката куќа „Детска радост“ во учебната 2009-2010 година. Во ексерпираниот материјал се најдоа и текстови што биле адаптирани за детската програма „Шарена емисија“ на Радио Скопје.)

⁶Во нашето истражување извиците беа подредени по азбучен ред во трите групи.

пишувал за деца во војната, Кристифор Колумбо, Капетанот Кук и небрежниот читател, Бате и милиционери, Волшебникот Микица, Големата офанзива, Сказна за котеком, Ѓаволишините на чичко Марк; 3. Од збирката „Приказни под змејовите крилја“: Страшниот змеј, Брко и Шмрко, Гостин на месечината, Насамарениот воден ѓавол, Преживелиците на чичо Зимрко. Дел од текстовите се напишани во вид на басни, каде што, пред сè, животните се претставени со карактеристиките на луѓето.

По извршената ексцерпција и по научните согледувања ја реализиравме првичнопоставената цел: извиците да ги поредиме по азбучен ред и главно, да ги групираме во трите споменати групи⁷: 1. извици што изразуваат чувства, 2. извици со кој се повикува некој, се воспоставува контакт, 3. извици со кои се имитираат звуци. Со оглед на фактот што некои од извиците можат да се најдат и во две групи, ќе се обидеме да ги прокоментираме нивните значења и контекстот во кој се употребени.

1. Најпрвин ќе ги издвоиме извиците што изразуваат чувства, емоции од типот: оф!, ех!, ах! леле!:

- *А, така значи, - рече дедото. (Ќ, М, 77);*
- *Ах, тие крилести суштества; нив човек никогаш не треба да ги слуша. (Ќ, Ц, 42); Ах, ах, сега дури чувствувам колку ми се драги браќа ми и целиот мој род, замижурка тој готов да заплаче. (Ќ, О, 14)*
- *Аха, сега знам, тој далеку ти побегнал. (Ќ, Ж, 8); Аха, аха! – извика Жолтко. (Ќ, Ж, 7)*
- *Ауф, па веднаш се гледа дека си го прстигнал и тоа мошне многу. (Ќ, Ж, 8); - Ауф, ауф, што страшна сверка, што страшен опашар! – се стаписа Двапати По Два Се Пет. (Ќ, Ж, 7)*
- *Де, остави ги детинишините, не гледаш дека работам. (Ќ, З, 100)*
- *Иха, па, ти си, значи, сам. (Ќ, О, 12)*
- *Леле, леле, та не е возможно, - се почуди кртот. (Ќ, Ж, 7); - Леле, леле колку ти се одалечил само, - сепочуди малиот крт. (Ќ, Ж, 8)*
- *... Е, кој да живее тогаш со вас ... (Ќ, О, 10); Е, мој зеленко! – воздивна ристо Усаменик, - зелен си како годинешниве лисје. (Ќ, О, 13); - Побегнал! Е, ти си вистински Двапати По Два Се Седум. (Ќ, Ж, 8) Е, нема така, дедо, не дозволувам јас да бидам тепан. (Ќ., В, 47); Е, морам да го прнајдам тој Андерсен, па што сака нека биде! – реши старецот, па утрината го зеде стапот в раце и тргна в село. (Ќ, М, 76);*
- *Еј, старко, што ќе ти толкав колец? (Ќ., В, 48); Еј, еј, по луња сонцето секогаш повесело сјае ... (Ќ, П, 15); Еј, еј, држете го крадецот, држете го измамникот! (Ќ., В, 49);*
- *Ех, ти и твојата река, - ја бреџна од гранчето еден долгоножец комарец, којшто однекаде се затекол тука, - каква убавина ми има во таа твоја река, што вечно жуберка и некаде брза. (Ќ, Р, 28); - ... Ех, што ти вреди толку*

⁷ Треба да се нагласи дека можат да се најдат богати групирања на извиците (на пр. Неда Пинтариќ издвојува осум категории извици.)

- краток живот ... (Ќ, Р, 30); **Ех**, ќе видиш сега, - се подлуту чучулигата и откако го остави гнездото се дигна во сончевиот воздух. (Ќ, Ф, 38)
- **О**, благодарам, благодарам, добра реко, одам да го побарам ... (Ќ, К, 27); - **Ќе** ја бранам нашава куќа исто онака како и ти, **о**, Голем Борче. (Ќ, Б, 19); **О, о**, погледнете сите, црната мравка ја дави својата жолта роднина, а над нив патува бела крилеста топка и тие не ја гледаат. (Ќ, Ц, 40). Извикот **о** во себе содржи и чувство, но од контекстот може да се види дека има карактеристики на извици со кои се повикува некого.
 - **Ох**, колку се сите сериозни и молчеливи ... (Ќ, К, 24); **Ох, ох**, сончев пејачу, колку е весело срцево мое од тие твои зборови, забивтливо воскликна една мравка. (Ќ, П, 16); - **Ох, ох**, драга реко, колку ми станува срцево големо од твоите зборови. (Ќ, К, 27);
 - **Охо**, син на Старата Предачка, ја знам добро ... (Ќ, О, 12); - **Охо**, колку е прекрасен модриов сончев ден, - се јави од под порсениот бозелов лист еден воден цвет, мала добра пеперуга, што се беше скрила тука од дождот. (Ќ, Р, 28) - **Охо-хо**, - извика таа кога стигна на чистинката пред пеиштерата, - еве красно засолниште, баи такво ми треба да го подредам за зимување. Еј, ти, шарена мачко, витосај се одовдека. (Ќ, Б, 20); **Ох-хо**, гледај! - се почуди првиот болничар. (Ќ, БШ, 112); - **Охо-хо, охо-хо**, ама ќе нè освежи овој пороен дожд, - запее црцорецот. (Ќ, П, 16); - **Охо-хо, охо-хо!** – се радуваше потокот гледајќи низ лисјето во светлото летно небо, - баи е убаво да се живее под вечно насмеано небо. (Ќ, К, 24);
 - **Пфи**, тоа го знам и јас! – се исмеа Жолтко ... (Ќ, Г, 117)
 - **Пуф**, чудно ми чудо, - кисело рече овчарот Жолтко. (Ќ, Г, 117)
 - **Ураа, ураа**, оваа пак е за втерување знаење в глава! (Ќ, Ќ, 87)
 - **Уф**, еве ангел! – воскликна празноверната бабичка ... (Ќ, Б, 70);
 - **Ха, ха, ха, ха** оди си само оди, кавгаџио ниеден. (Ќ, О, 10); - **Ха**, гледаш ли сега каков внук родило мочуриштето.⁸ (Ќ, Р, 30)
 - **Хм**, баи би било добро да се овдека сега оние арамии. (Ќ, О, 11); - **Хм**, нешто убаво, - се замисли доброќудниот јазовец. – Ете, била еднаш една нива полна со жолти зрели пченки ... (Ќ, О, 11); - **Стара предачка?** – се замисли свињата... **Хм**, ова, жал ми е што не знам ништо да ти раскажувам. (Ќ, О, 11); - **Хм**, каква вистина! – налутено им одговори полскиот стаорец. (Ќ, П, 15); **Хм**, а кој игра со тебе дома? Кажувај го барем тоа. (Ќ, Б, 69);
 - **Пченки! Тхе**, зар ми е тоа нешто убаво, - кисело процеди Живиот Огин. (Ќ, О, 11); Конкретно овој извик не сме го сретнале во македонскиот јазик.
 - **Ете**, ти велам јас, - закука полскиот стаорец, ќе удрат такви поројници и поплави, коишто ќе уништат сè што се наоѓа во полето. А водата ќе навлезе и во мојава дупка, ќе го навлажи житото што летоска го укра... **хм**, ова ... го собрав, и тоа уште пред зимата ќе изгине ... **Леле, леле**, ќе пропадне отогаши целиот свет. (Ќ, П, 16); Ова е пример за контекст со повеќе извици.

Со оглед на тоа што станува збор за животно, кое треба да го имитира смеењето на човек, дали, со овие два сврзници, не е ономапопејски извик?

- **Аха, ха, ха!** – се засмеа мечериштето ... (Ќ, О, 11)

⁸Овде не треба да има точка.

2. Се привлекува вниманието, се повикува некој, се воспоставува контакт од типот: еј!, ехеј!, бре! итн.

- **Еј**, кој е, кој рече дека тој има право? – срдито забрмче комарецот и се спушти ниско над водата да го види непознатиот говорник. (Ќ, Р, 30); **Еј**, што си тажно момче? – зацвџика од гранката една љубопитна крстоклунка (Ќ, О, 12); **Еј**, кој си ти? – срадуван викна мачорот. (Ќ, О, 12); **Еј**, деца, де скокнете па избркајте го тоа глупаво причиште. (Ќ., Ф, 39); **Еј**, каде толку рано, пејачу? (Ќ., Ц, 42); **Еј**, каде си ти, мрзливецу, арамијо, никаквецу, предавнику, спијалко?! (Ќ., В, 45); **Еј**, рударче, што заборава! (Ќ, КК, 60);

Во следниов пример со извикот еј не се привлекува само вниманието, туку има и уплашеност:

- **Еј**, кој иде? – се штрекна тој. (Ќ., Ц, 43);
- **Ојхој**, бидете претпазливи сите што минувате по полето. (Ќ., Ф, 39)

3. Се имитираат звуци од типот: **бум, трас, крц!** итн.

а. Ономатопејските изрази се употребуваат за имитирање звуци, кои можат да бидат од различен вид: имитирање на звуците што ги произведуваат животните:

- **Ау-вау**, кој ќе живее вака сам, - се просевна тој (Л.Т. : песот Жолтко) од пустата досада голтнувајќи патем една безобразна мува. (Ќ, Ж, 5)
- **Вјау-мјау!** –растегна мачорот со така необичен глас ... (Ќ, Ѓ, 94)
- **Ињи-њи-њи**, вади ме од водава, ќе се удавам! (му вели коњот на авторот – заб. Л.Т.); **Ињ-ињи**, поведете ме и мене! Малечкиов слабо ме тимари, ме изеде правот. (Ќ, КК, 62);
- **Клик, клик!** – воскликна неговиот пријател орел, па наспроти својот обичај се подигна над планината, да ја испее горе во височините, каде што имаше уште сонце, посмртната песна каква што им се пее само на орлите. (Ќ, Б, 23)
- **Ко-ко-ко**, (квачката – заб. на Л.Т.) што е тоа? Станаа пилињата мои авијатичари! (Ќ, О, 78);
- **Ум-хрум**, кој е тоа? – скокна свињата со настрешените влакна, веќе спремна за битка. (Ќ, О, 11); **Ум-хрум**, факај друм! ... гровна престрашената свиња и му ја спрашти по друмот татнејќи како талјански тенк. (Ќ, Ќ, 90)
- **Еј**, еј, **цр-црц**, облаците ќе се растураат и пак ќе има сонце, - пеејќи му одговара црцорецот. (Ќ, П, 15)
- **Цив-цив**, им се восхитувам на оние што имаат храброст, - зацвџика од блиското дрво едно врапче. (Ќ, Ц, 42)

б. птиците и сл.

Во примерите што следат сојката изговара *кре-кре, мјау*, што нè става во дилема за овие ономатопејски изрази, зашто првиот израз е за жабите, а вториот е за мачките во македонскиот јазик:

- *Уха-ха, кре-кре, ама лаже оваа, - фати да се смее сојката (Ќ., Ф, 38)*
- *Хе, кре-ре, мјау – фати да реве сојката сета растреперена од злоба и завист. (Ќ., Ф, 39)*

Со следниве примери се изразува задоволството на птица (во бајка), со што, ваквите извици, ќе бидат третирано како подгрупа на ономатопејските изрази или пак како ќе ги ставиме на исто рамниште со извиците со кои се изразува некакво чувство (односно задоволство):

- *Цири-цири, големото моќно сонце блескоти над полињата, се бранува на ветерот златното жито и пчелката брмчи околу црвениот цвет на детелината ... (Ќ., Ф, 38); Цири-вири, - продолжуваше чучулигата, - шумата се распрострала како зелен килим на ридот, во неа живее веселиот кос со црно око, а по дното од ридот вечно патува потокот ... (Ќ., Ф, 38); Цири-рици, по пространото поле се движат овци бели како снег, гледам овчари со немирни кучиња и се надевам дека ни една непретпазлива нога не ќе застане во моето мало гнездо со шарени јајца. (Ќ., Ф, 38)*

Папагалот што зборува е престапен со привлекување во зборувањето, кое е изразено со повторување на букви:

- *Глушецот Мусстачко пррррави дуппка! – закреска од другата книга Робинзовиот папагал. (Ќ, КК, 61);*

с. инсектите:

- *Зззуу! ... – забрчи бубачката ... (Ќ, Ѓ, 95)*

d. имитирање на звуците од природата и друго од типот: крц, клоп-клоп

- *... трупаат јагледн во печката, а чичко Зиморко бега надвор, зашто милионерската печка ќе фати громко да баботи: - Бу-бу-бу, држ-држ-држ, арамија в соба! (Ќ, З, 123)*
- *Брррр-брррр! – се тресе и брбореше студеното поточе ... (Ќ, Ѓ, 94)*
- *... и со шушкавиот глас на вечерниот ветер викна низ отворениот прозорец: - Шииии-шуш, сега ќе профучи, момченце, од шумава страшноста страшило лилјак! (Ќ, Ѓ, 91)*

Често пати извиците што имитираат звуци (ономатопејските извици) се употребуваат на место од личноглаголската форма, односно добиваат предикативен карактер⁹:

- *Другнат, пак, токму бев напишал во една песна дека мечерот Живко се качил на стебло да бере круши, а под крушата стои магарето Сивко и рика, кога, ѓаволот ни ора ни копа, Швабите однекаде потегнаа со голем топ, па тешка граната бувна баи покрај нашата куќичка. **Фиууу-грум!** (Ќ, Како пишував, 55);*
- **Ки-у!** – викна дедо-Мраз и нељубезно протресе со шубарата од улит. (Ќ, КК, 64);

Во следниов пример се употребува извик за бркање:

- *Уху, **ши**, крадци ниедни, јас ќе ве научам на ум!* (Ќ, 3, 102)

Во следниов пример има глагол (во императив) изведен од ономатопејски извик:

- ***Ухни** уште еднаш, тетин-буф!* (Ќ, Ѓ, 90)

Во примерот што следи извикот е употребен метафорички:

- ***Трас-плус** и готова е приказната!* (Ќ, Како пишував, 54);

Од друга страна, и полнозначните зборови можат да се употребат како извици, односно изговорени со извична интонација да извршат функција на извици (**мајчице!**, **Боже!**, **помош!**, **марш!** и сл.):

- ***Помош!** Нека дојде болничарката да ме преврзе! Ме гризна Жолтко за торбата! – фатив да ревам јас од крушата, ама никој не ме слушаше, зашто сите беа отишле по работа.* (Ќ, Како пишував, 59);
- ***Стој!** – му викнав на старецот. Стој, ми изгоре коњот.* (Ќ, Како пишував, 56);
- ***Право!** - покажа другарот сообраќаец повешто и од магесник.* (Ќ, Б, 66);

Во еден текст е дадена една строфа на песна напишана на српскохрватски јазик, која долу во фуснота е препеана. Сакаме да обрнеме внимание дека употребените извици во строфата на српскохрватски:

*„Звију, фију, фике-фике,
Причекајте, бић цике!
Првокласно прашим ја,
један-два, један-два!“*

⁹ Од извиците во ваквите примери: *Го фатив и трас од земја!* се изведуваат ономатопејските глаголи: *трасне, пласне, крцне, крека*

„се препеани“ на македонски, односно се напишани според нормата на македонскиот правопис:

*„Звиу, фиу, фике – фике,
почекајте, ќе има писок!
Првокласно плускам јас,
едно-две, едно-две!“ Прев. (Ќ, Ќ, 88)*

На крајот, само да додадеме дека овој преглед на извиците во преводната детска литература на македонски од Бранко Ќопиќ сметаме дека ќе претставува појдовна точка за идни научноистражувачки потфати.